

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет
Кафедра філософії та методології науки
ННЦ «Інститут біології та медицини»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з науково-педагогічної роботи
Юлія ПИСЬМЕННА
«24» червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

для здобувачів освіти

галузь знань
спеціальність
освітній ступінь
освітня програма
вид дисципліни

16 «Хімічна інженерія та біоінженерія»
162 «Біотехнології та біоінженерія»
«Бакалавр»
«Біотехнологія»
обов'язкова

Форма здобуття освіти	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2025/2026</u>
Семестр	<u>6</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>4</u>
Мова викладання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>іспит</u>

Викладач: кандидат філософських наук Кравчук А.А.

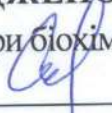
Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробник: Кравчук Андрій Андрійович, кандидат філософських наук, доцент
кафедри філософії та методології науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри біохімії

 Олексій САВЧУК

Протокол № 32 від «28» травня 2025 року

**Схвалено науково-методичною комісією
Навчально-наукового центру «Інститут біології та медицини»
Київського національного університету імені Тараса Шевченка**

Протокол від «24» червня 2025 року № 9

Голова науково-методичної комісії Тетяна ШЕВЧЕНКО

«24» червня 2025 року

1. Мета дисципліни – забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

- Вміти збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ світу й культури, розуміти сутність філософських проблем, тем, ідей, вміти аналізувати філософські та наукові тексти;
- Володіти елементарними навичками сприйняття та аналізу інформації; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Філософія» є обов'язковою дисципліною та викладається у 6 семестрі бакалаврата при підготовці за освітньою програмою «Біотехнологія». Навчальна дисципліна «Філософія» дає можливість прилучити студентів до світоглядної та методологічної культури, накопиченої людством за всю історію свого існування, показати цілісний, інтегративний характер знань про навколишній світ, підкреслити принципову важливість для кожної людини її вільного світоглядного самовизначення, вибору активної життєвої позиції, творіння добра шляхом зміцнення власною діяльністю держави та суспільства. Філософія для майбутніх фахівців зі спеціальності «Біотехнології та біоінженерія» – це світоглядна і водночас методологічна основа, на базі якої відбувається засвоєння гуманітарних, загальноосвітніх, фундаментальних та прикладних дисциплін. Значною мірою саме завдяки їй стає можливий вихід свідомості студентів за межі вузькопрофесійної підготовки, орієнтація на загальнолюдські цінності.

4. Завдання (навчальні цілі) – навчити студентів самостійно орієнтуватись в палітрі філософських напрямків, течій і шкіл; сформувати вміння співвідносити філософські, світоглядні ідеї та теорії з практикою суспільного життя, включаючи дослідження граничних засад, найбільш загальних і глибоких ідей і принципів, які людина повинна використати в своєму житті та діяльності, в розумінні дійсності та ставленні до неї.

Згідно вимог Стандарту вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 16 «Хімічна та біоінженерія», спеціальність 162 «Біотехнології та біоінженерія») дисципліна забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

інтегральної:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у біотехнології та біоінженерії, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів біотехнології та біоінженерії.

загальних:

ЗК08. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК09.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (згідно освітньої програми) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Історію формування і розвитку філософії, її основні проблеми, напрямки та школи	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, модульна контрольна робота, іспит	6
1.2	Специфіку методології пізнавального і ціннісного освоєння людиною дійсності	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, модульна контрольна робота, іспит	6
1.3	Понятійний апарат філософського знання	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, модульна контрольна робота, іспит	6
1.4	Основні шляхи (способи) філософування	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, модульна контрольна робота, іспит	6
1.5	Основні філософські проблеми (буття, матерія, свідомість, людина, суспільство, природа, практика, пізнання, цінності тощо) та специфіку їх трактування в різних філософських школах	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, модульна контрольна робота, іспит	8
1.6	Місце і роль філософії в суспільстві, її основні функції та задачі	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, модульна контрольна робота, іспит	8
	Вміти:			
2.1	Самостійно опрацьовувати філософські тексти, здійснювати їх критичний аналіз	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту, модульна контрольна робота, іспит	7

2.2	Порівнювати світоглядні парадигми, ідеологічні і релігійні конструкції, концепції, виділяти їх сильні і слабкі сторони;	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження, модульна контрольна робота, іспит	6
2.3	Оперувати понятійним апаратом філософії, розвивати абстрактне мислення	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження, модульна контрольна робота, іспит	6
2.4	Обґрунтовувати і відстоювати власну світоглядну і життєву позиції, виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту, модульна контрольна робота, іспит	7
2.5	Застосовувати отримані знання при аналізі і оцінці суспільних процесів та явищ	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження, модульна контрольна робота, іспит	7
2.6	Аналізувати історико-філософський процес, предметну сферу різних філософських та природничих дисциплін.	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження, модульна контрольна робота, іспит	7
Комунікація:				
3.1	Використовувати власне знання іноземних мов для роботи з інформаційними інтернет-ресурсами, читати філософські тексти та критичну літературу в процесі підготовки до семінарських занять та написання самостійних робіт	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження, аналіз філософського тексту	7
3.2	Вміти працювати у групі та вміти презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Семінари, самостійна робота	Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії, презентація самостійного дослідження	7

7. Схема формування оцінки

- семестрове оцінювання:

1. Модульна контрольна робота 1 – РН 1.1-2.6 (блок тем Розділу 1) – 10 балів / 5 балів
2. Модульна контрольна робота 2 – РН 1.1-2.6 (блок тем Розділу 2) – 10 балів / 5 балів
3. Усна відповідь, доповнення, участь у дискусії – РН 1.1-3.3 – 20 балів / 10 балів
4. Презентація самостійного дослідження – РН 2.1-3.2 – 10 балів / 5 балів
5. Аналіз філософського тексту – РН 2.1, 2.4, 3.1 – 10 балів / 5 балів

- підсумкове оцінювання: у формі іспиту

Підсумковою формою контролю за яким встановлено іспит, визначається як сума оцінок (балів) за всіма успішно оціненими результатами навчання під час семестру (оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються) та оцінки, отриманої під час іспиту.

Формою проведення іспиту є тестова контрольна робота. Результатами навчання, які оцінюються в тестовій контрольній роботі, є РН 1.1-2.6. Максимальна кількість балів, яка може бути отримати здобувачем освіти під час іспиту, становить 40 балів за 100-бальною шкалою. Перескладання семестрового контролю з метою покращення позитивної оцінки не допускається.

- умови допуску до іспиту:

Обов'язковою умовою допуску до іспиту є написання модульних контрольних робіт 1 та 2. Для допуску до іспиту студент має здати презентацію самостійного дослідження та провести аналіз філософського тексту. Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів.

7.2. Організація оцінювання:

Модульні контрольні роботи 1, 2 проводяться по завершенні лекцій зі Змістовних модулів 1, 2 відповідно. Оцінювання усних відповідей, доповнень, участі у дискусії проводиться упродовж семестру. Презентація самостійного дослідження відбувається на семінарах. У разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план

№ п/п	Назви тем	Кількість годин		
		Лекції	Семі- нари	Само- стійна робота
1.	<i>Змістовий модуль 1: Філософська пропедевтика</i>			
2.	Тема 1. Філософія і коло її проблем Загальні уявлення про філософію і філософствування	2	4	
3.	Самостійна робота: • Світогляд як спосіб орієнтації людини в світі. • Основні рівні світогляду. • Природа та структура світогляду. • Історичні типи світогляду.			10
4.	Тема 2. Філософія в її історії: Основні етапи та проблеми античної філософії	2	4	
5.	Самостійна робота: • Розуміння філософії в античну добу. • Проблема першопричини світу в античній натурфілософії. • Проблема буття в античній філософії. • Сутність полеміки Сократа з софістами. • Основні ідеї філософії Платона.			8
6.	Тема 3. Головні ідеї філософії Середньовіччя й Відродження	1	2	
7.	Самостійна робота: • Філософія Середньовіччя та її зв'язок з християнською релігією та теологією. • Спроби доведення буття Бога в середньовічній філософії. • Нова натурфілософія епохи Відродження. • Головні теологічні проблеми Середньовіччя			5
8.	Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу та доби Просвітництва	1	2	
9.	Самостійна робота: • Природознавство та філософія Нового часу. • Взаємозв'язок філософії й математики в добу Нового часу. • Соціальна концепція Т. Гоббса. • Проблема субстанції у Новий час: Декарт, Спіноза, Ляйбніц. • Людина як предмет філософського аналізу в добу Просвітництва.			5
10.	Тема 5. Визначальні риси німецької класичної філософії	2	4	
11.	Самостійна робота: • Сутність теорії пізнання І. Канта. • Натурфілософські концепції філософів німецької класики. • Проблеми етики в німецькій класичній філософії. • Своєрідність діалектики Гегеля. • Філософська характеристика людини за Л. Фойербахом.			7
12.	Тема 6. Філософія марксизму.	1	2	
13.	Самостійна робота: • Марксизм і німецька класична філософія. • Філософська антропологія та філософія історії К. Маркса.			4

	- Гуманістичні ідеї в філософії раннього Маркса. - Ленінська версія філософії марксизму. - Західний марксизм: поліфонія поглядів.			
14.	Тема 7. Філософська думка в Україні.	1	4	
15.	Самостійна робота: - Філософські ідеї Києво-Руської доби, їх зв'язок із міфологією та християнською релігією. - Києво-Могилянська Академія як осередок духовності українського народу. - Філософські курси в Києво-Могилянській Академії. - Філософська творчість Г. Сковороди. - Ідея "серця" в українській філософії. - Обґрунтування української національної ідеї в філософській творчості визначних українських мислителів (на вибір). - Учення про доброчинність та мораль у філософії В.Соловйова. - Людина як центральна проблема філософії з погляду М.Бердяєва.			4
16.	Змістовий модуль 2: Теоретична та практична філософія			
17.	Тема 8. Фундаментальні філософські проблеми: особливості переходу від класичного до некласичного філософствування.	1	2	
18.	Самостійна робота: - Порівняльний аналіз основних проблем класичної та сучасної західноєвропейської філософії. - Буття людини як проблема в екзистенціальній філософії. - Проблема Бога в традиційній і сучасній релігійній філософії. - Зміст загальної назви "філософія життя"			5
19.	Тема 9. Онтологія як філософське вчення про буття. Основні напрямки сучасної філософії	1	2	
20.	Самостійна робота: - Порівняльний аналіз розуміння Абсолюту в Парменіда і в християнському вченні про Бога. - Філософське вирішення проблеми буття як віддзеркалення світогляду епохи (античність, Середньовіччя, Новий час, XX ст.). - Проблема буття а філософії М.Хайдеггера. - Еволюція поняття "матерія" у філософії і науці. - Синергетика: зміст і основні проблеми. - Детермінізм як принцип філософського осмислення світу. - Порівняльний аналіз субстанційної та реляційної концепцій простору і часу. - Проблема прогресу та його критеріїв.			10
21.	Тема 10. Проблема свідомості	1	2	
22.	Самостійна робота: - Суспільний та особистісно індивідуальний зміст свідомості: взаємозв'язок та відмінність. - Свідомість і особистість. - Проблема свідомості в українській філософії.			5

	• Проблема свідомості у філософії Сходу. • Свідомість та безсвідоме: порівняльний аналіз концепцій К.Маркса та З.Фрейда. • Фрейдівські ідеї безсвідомого в художній культурі XX ст. • Проблема свідомості у сучасній філософії.			
23.	Тема 11. Людина як предмет філософського аналізу	1	2	
24.	Самостійна робота: • Психоаналіз і проблема людини. • Проблема людини в екзистенціалізмі. • Основні риси марксистського розуміння людини. • Расизм і проблема співвідношення біологічного та соціального в людині. • Значення і межі проблеми сенсу життя. • Поліфонія філософських версій місця людини у Всесвіті. • Специфіка розуміння особистості в різних типах культур. • Особистість та її свобода в поглядах світових релігій. • Проблема свободи й відповідальності особи на сучасному етапі розвитку світової цивілізації. • Проблеми життя та смерті наприкінці XX ст. і шляхи їх вирішення.			10
	ВСЬОГО	14	30	73

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 14 год.

Семінари – 30 год.

Консультація – 3 год.

Самостійна робота - 73 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні: (Базові)

1. Історія філософії: Підручник / за ред. Володимира Івановича Ярошовця – К., 2002.
2. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І.Ярошовця. – К., 2005.
3. Петрушенко В.Л. Філософія : Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: Каравела, 2001.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія : Навч.посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001 .
5. Філософія: Навч. посіб. для студ. і асп. вищ. навч. закл. / Іван Федотович Надольний (ред.). – К., 2001.
6. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. – К.: Знання, 2009.
7. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей / О.В.Комар, А.А.Кравчук, О.В.Руденко та ін.; загальна ред. докт. філософ. н., проф. Добронравова. – К.; 2010.
8. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. – К., 2004.
9. Охріменко О.Г. Фундаментальні філософські проблеми. – К., 2002.
10. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. – К.: Знання, 2009.

Додаткові джерела:

1. Августин Святий. Сповідь. – К.: Основи, 1996.
2. Декарт Р. Метафізичні розмисли. – К.: Юніверс, 2000.
3. Декарт Р. Міркування про метод. – К.: Тандем, 2001.
4. Кант І. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики. – К., 2005.
5. Лок Д. Два трактати про врядування. К., 2001.
6. Мак`явеллі Н. Державець. – К., 1998.
7. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. – К., 1993.
8. Платон. Діалоги. – К.: "Основи", 1995.
9. Рассел Б. Історія західної філософії. – К.: "Основи", 1995
10. Роттердамський Е. Похвала Глупоті...– К., 1993. http://ae-lib.org.ua/texts/erasmus__fool__ua.htm
11. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду. – К., 2001.
12. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. – К., 2001.
13. Сенека. Моральні листи до Луцілія. – К., 1996. http://ae-lib.org.ua/texts/seneca__ad_lucilium_epistularum_moralium__ua.htm
14. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. – К., 2005.

15. Шинкарук В.І. Категоріальна структура наукового світогляду // Шинкарук В.І. Вибрані твори у 3-х т. – К, 2003. – Т.3. – Ч.1. – С.164-172.
16. Шопенгавер, А. Світ як воля і уявлення // Мислителі німецького романтизму. Івано-Франківськ. – Вид-во "Лілея-НВ", 2003.

Інтернет-ресурси:

1. <http://ihtik.lib.ru/index.html> Електронна бібліотека Іхтіка. Багато філософської літератури: книжки, автореферати, дисертації, статті, збірники матеріалів конференцій і дуже багато підручників по філософії.
2. <http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою).
3. <http://www.uct.kiev.ua/~sofi/> Центр практичної філософії.
4. <http://www.synergetics.org.ua/> Українське синергетичне товариство.
5. <http://elenakosilova.narod.ru/l.html> Підбірка посилань на філософські сайти і бібліотеки.